

Hereamu

Yanomae thë ã oni

Toototobi - nameru 2

Kokoi u, 13 de junho de 2.000

Kami yama ki *reunião* yama a thama. Pree yama ki urihi yama a noamai yaro.

- Okarasipi theri tuxawa Abel
- Parawa u theri tuxawa Edu
- Wanapiu theri tuxawa Eduardo
- Kokoi u theri tuxawa Paulino
- Novo Demeni Theri tuxawa Brás
- Watoriki theri liderança Davi Kopenawa
- Piau theri tuxawa Adriano
- Apia hi ki theri tuxawa Toto

Pree yama ki kōkapruwi 78 yama ki kuoma. Kami yama kini urihi yama a pree noamai, pree yama ki temi pirio pihio yaro.

Kuë yaro Hwei *reunião* yanomae yama a thaprarema

Ai yanomae yama ki moyamimayu pihio yaro.

Kami yama kini napë *garimpeiro* yama pë peximaimi, *mineradora* yama a ahetamã pihioimi maxita a wariat yarohe, pata u pë xamimã yarohe urihi a wariã yarohe, yuri pë nomamã yarohe, xawara pë kãe waro yarohe. Napë pë mohotio wi thë pë kãe huu yaro.

¶naha thë pë kuë yaro pree yanomae yama ki moyamirayu.

Yama ki moyamio mao thë napë pëni yama ki miramaihe, yama ki wariarihe napë yayo a thë pë kuani thë pë pihi asimoimi thë pë nohimou mahiimi yaro.

Witi thëha thë pë pihi asi monimi tha wama ki pihi kuno mai.

Napë pëni *ouro* a pihi puu mahi yarohe. Kuë yaro kami yanomae yama ki urihi pëhami *políticos* pëni, *governo* noa thai xi warihe hapë inaha thë pë kua *mineradoras*, *fazendeiros*, *madereiros*.

¶hi thë pë ni wãroho toai pihio xi waripru pihio ti yarohe, *dinheiro* a wãroho pou yarohe kami yanomae yama ki urihi pëhami *estrada* a thai pihiohe. Huu tihi pë hani pihiohe. Urihi a thomomai pihiohe.

¶naha thë pë kuaiha pree yanomae yama ki yai mamō xatio. Kohipë yama ki ã hwa hwe'tiai. Yama ki kirino mai ai napë pëni yama ki noamawihhi thë pë kua yaro. *Europa* theri pëni wamare ki pairipraihe, wamare ki nohimaihe, yama ki noamaihe.

Brasileiro theri pëni wamare ki nohimaihe, kua yaro yama ki temi xoa.

FUNAI ni wamare ki pairipu kuë yaro ai napë *garimpeiro* yama pë yai peximanimi kama napë pë urihi pë kua hikia yaro.

Kokoi uha yanomae thë pë hereamu thë hwei papeo siki thamahe. ¶harini FUNAI pata eha ximiremahe. Hwei thë hë FUNAI patani ihi siki taahikiarema.

Toototobiha hiramatima yama ki hereamu thë hë yama thë taama

Hapënahā yama ki hereamoma:

- Kami yama ki kiaiwi yama thë ã xaarirama.
- Yama ki kanasi taama. Kami ya professor pë papeo si pë taama, yama ki kanasi wãroho taama.
- Thë ã oni nakiowi wama thë hiramama tha?

¶hi thë ã ha yama ki pree hereamoma.

- Thë pë ã oni waxixiowi ha yama ki esi pree tutamoma. Professor papeo e siki yama ki thama.
- Utupa siki kohipëowi yama ki pree thama.
- Sirapa pë yama ki thama.

Hapënahā yama thë pë thama:

- Fábioni proheso yamaki yëmakamama lixo thë ã ha yanomae yama ki noa thama.
- Mau yama u xamika kuowi ihi thë ã ha yama ki pree noa thama.

Arini wamo tima tihi pë tiamai pihima yama ki noa thama

Hiramatima thë ã oni

Mau e thë ã oni

Hapënahā kure thë ãha yama ki noa kãe thama.

Orahāmi mau yama u au koaiwi hwei thë ã oni paxio. Fábioni yanomae yama ki kãe warima.

- Witihāmi mau auwi wama u koai tha? ¶naha a kuma.

Wamotima tihī pē tiaiwi thē ā oni

Hapēnaha Arini yama ki noa thama.

Wamotima tihī pē tiamai pihima, urihiami tihī mo pē tiamai pihima. Hutu kanaha ai tihī mo pē pree tiamai pihima.

Kami yama ki ohumai pihio imi yaro, tihī mo pē tiamai pihima. Sipohami ai tihī mo pē tiamai pihima.

Arini wamotima tihī mo pē tiamai pihima oxe thē pē ohumai pihio imi yaro, tihī mo pē tiamai pihima.

Enaha Arini yama ki noa thama.

Huu tihī mo pē yaro pē ahetamai pihio yaro tihī mo pē tiamai pihima.

Kami yama ki ohurayu tēhē yama ki ohumaopē ta pihī kuu yaro tihī mo pē tiamai pihima.

Enaha wamareki noa yai thama.

Komo tihī mo pē tiamai pihima.

Josias e thē ā oni

Hapēnaha Davi e pihī ha kuuni noa thama yutuha wamotima thē ki maprario tēhē yama ki ohua hathōrayu.

Enaha Davi e kuma, kuē yaro Ari ani kami yanomae wamare ki pairiprai.

Kami yanomamae wamareki ohimai pihio imi yaro.

Sanimao e thē ā oni

Lixo thē ā oni

Professor yama ki noa thama.

Ahetehami *lixo* yama pē hoyapraiwi thē āha yama ki pihī xariramama, kuē yaro hwei tēhē *pilha* yama pē sako siha *pilha* yama pē yarikamai pihio kōtami. Hwei tēhē sako siha *pilha* yama pē titimai, *pilha* pē wai himaihe napē pēni. Kuē yaro Boa Vistahami *pilha* yama pē ximāi pihio napē pēni yama ki mōyamimai yaro.

Lantern pē hotei tēhē yama pē titimai sako siha, napē pēni thē pē xami himai yarohe. kuē yaro hwei tēhē yama thē pē yai titimai sako siha.

Enaha napē pēni thē thamai pihie, kuē yaro hwei tēhē *plástico* yama pē titimai sako siha.

Enaha yama thē pē thai tēhē yama ki pēimi ahetehami yama ki kanasi hoyapramuu tēhē yama ki sipo pē xamiai.

Prahaihami yama ki kanasi hoyapramuu tēhē yama ki sipo pē xamiai.

Lourenço e thē ā oni

Awei, Toototobiha yama ki hereamoma inaha thē kuama

Hapēnaha yama thē thama:

Kami yama ki kiaiwi yama thē ā xarirama.

Yama ki kanasi taama.

Awei, hapēnaha yama thē pree thama.

Thē pē ā oni waxixiowiha yama ki esi pree tutamoma.

Utupa siki kohipēowi yama siki pree thama, kami yama ki *professor* pē papeo sipē taama. Yama ki kanasi wāroho taama.

Hapēnaha yama thē pree taama:

Mau thē ā oniha yama ki esikoramoma. Awei mau thē ā oniha yama ki pree hereamoma.

Wāroho thē ā oniha yama ki esitutamoma.

Wamotima thē ā oniha yama ki esitutamoma.

Lixo thē ā oniha wamare ki noa thamahe.

Toototobiha yama ki waisipē totuhuma, yama ki iai tēhē yama ki waisipē totuhuma kuē maki *farinha* hi pē maoma yaro yama ki waisipē ohuma yaro yama ki totihpronimi, kuē maki yama ki totuhuma.

Hapēnaha yama thē pē wai kutaoma:

Arroz yama pē wama, *macarrão* yama pē wama, *feijão* yama mo pē wama. Enaha yama thē pē wai kutaoma.

Awei, maprario ma.

Kutaoma.

Kokoi u theri Sidinei professor

Saúde e thē ā oni

- Gersonxē, Geraldoxē, Josecaxē, Hugoxē, Morzanielxē, Abrãoxē hura hētēmotima thē pē Boa Vistahami pē huuma. Hura hwērīmaiwihi thē ā ha taaihe.

- Dia 22 de agosto kopi tēhē ai hura hētēmotima tute kipē nakaihe, Beneditoxē, Saldanhaxē kipē nakaihe.

- Zecaxē, Vamirxē, ai 3 Sanuma thē pēxē thē pē hura a pree hētihe.

- Apia hi ki theri pēxē, Okarasipi theri pēxē, Paxoto u theri pēxē thē pē na ki aumamotima thē pomahe. Waiha ai yanomae thē pēha na ki aomamotima thē yama ki hipi noho.

Toototobiha, ya kou tēhē inaha ya thē thama

Dia 22 de julho kou tēhē Toototobiha ya kopema. Kami yani hiramatima ya thē pē nakarema, postoha yama ki hereamoma. Dia 24 thē kuo tēhē hiramatima thē pē kopema, potoha.

Dia 30 hereamu ha maprarini yano pēhami yaha ki huuma, Ari axē. Enaha kure yano pēhami yaha ki huuma: Pia u orahamixē, Pia u korohamixē, Kokoi uxē yaha ki huuma. Hutu yaha kana pē taama.

Dia 5 thē kuo tēhē Watorikihami Ari ayērāyoma.

Dia 7 thē kuo tēhē napē hiramatima thē pē ithorayoma. Marcosxē, Clenirxē, Simonexē, Luizxē, Elianexē, Lú dianxē pē kopema. Postoha napē hiramatima yama ki xiro hereamoma. Thē ā wāroho thē āha yama ki noa thayoma

Enaha kure thē āha yama ki noa thayoma:

- Yama thē pē hiramāwi yama thē pē noa thayoma;

- Napē thē āha yama ki hiramāwi yama thē pē noa thayoma;

- Alemanhahami Marcus huwi thē āha yama ki pree yomakamama;

- CCPY pata thē pē hereamuwi thē āha yama ki pree yomakamama;

- Noruegues theri pēha papeo yama siki pree thaprarema, pē pihī xaaripru pihio yaro;

- Onimatima thē pēha yama thē ā tute hiramāwi yama ki noa pree thayoma.

Dia 10 thē kuo tēhē napē hiramatima thē pē kopuhuruma. Ehi thē tēhē Luiza a kopema. Luiza ani urihi a utupē hiramāi, *Geografia* thē āha hiramāi napē pēha.

Dia 11 thē kuo tēhē Okarasipi yanoha yama ki huuma, Luiza axē, Vagner axē, kami ya xē yama ki huuma. Okarasipi yanoha urihi a utupē yama ki wapama.

Dia 14 thē kuo tēhē Apia hi ki yanoha yama ki huuma. Yama ki ha mikini postohami yama ki kopuhuruma.

Dia 18 de agosto ya yērāyoma, missão Catrimanihami yama ki hereamu kōōma.

Lidia e thē ā oni